

Маргарита БУЗАЛКОВСКА-АЛЕКСОВА

КОН ПОСЕСИВНИТЕ СЛОЖЕНКИ-АПЕЛАТИВИ ВО МИКЕНСКИОТ ГРЧКИ

Добро е познато дека покрај другите видови сложенки, во индо-европските јазици е мошне распространета и групата на таканаречените посесивни сложенки или *bahuvrīhi*¹. Значењето на овие сложенки може да се објасни со еден глагол, којшто не е во состав на сложенката, но се подразбира, како на пр. „има“, „носи“, или, како што во нашиот јазик се преведува грчкиот и латинскиот партицип на презентот, со една релативна реченица, на пр., „којшто има, којшто носи, којшто е“. Од ваков вид се, на пр., скр. *su-rátha-*, „којшто има убава кола“, ст.-сл. *сѣхо-ржкъ*, „којшто има една исушена рака“. Тие се мошне застапени и во микенскиот грчки, кој бездруго спаѓа во семејството на индо-европските јазици.

Кај сложенките обично разликуваме: два **основни елемента** - прв и втор елемент, и два **придружни** : сврзувачки вокал и суфикс². Притоа, првиот елемент и сврзувачкиот вокал претставуваат прв дел (компонента), а вториот елемент и суфиксот - втор дел (компонента) од сложенката³.

Според морфолошките одлики, посесивните сложенки-апелативи (надвор од препозиционалните) во микенскиот можат да се распределат во три групи - А) именки, Б) придавки и В) прилози:

А) СЛОЖЕНИ ИМЕНКИ

e-ke-ro-ḡo-no, PY Aa 777.a, -[854], Ab 563, -1100, An 199.1 / Ad 691.a, *len-khēro-k^woinōil*, *len-khēro-k^woinōnl*, име на занимање во ном. и ген. множина, што го означува видот на работникот, т.е. „што примаат плата на рака“⁴. Формата е транскрибирана како *ἐγγερόϋοινοι* од Л. Р. Палмер и споредена со кипарската *ῥῥερα*, *ῥῥερα*, 'wages, gratuity', т.е. „плата, надоместок“. Преводот на ова сложено име на квалификација од група мажи и жени гласи 'wage-earners', а уште попрецизно во Glossary - 'daily wage-earners' (р. 416), односно, „надничари, надничарки“, бу-

¹ Сп. Е. SCHWYZER, *Gr. Gr.* I, p. 429f.; за посесивните сложенки во хомерскиот грчки, сп. Е. Risch, *Wortbildung der homerische Sprache*², Berlin-New York, 1974, p. 182-187 (натаму= *Wortbildung*²).

² Сп. Е. SCHWYZER, *Gr. Gr.* I, pp. 428f.

³ Сп. Е. Risch, *Wortbildung*², pp. 215-228.

⁴ L. R. PALMER, *TPhS*, 1954, 23; *Interpretation*², pp. 34, 91, 116, 120; *Documents*², 161: *ῥῥερα*=*μισθός*, *MGV*, I, 191, *Études*, p. 300 и adn. 50; *DÉLG* III, p. 928 и др.

квално, „со плата на рака“. Во ваква смисла е, на пр., објаснето во помикенскиот грчки занимањето со женска предачка работа во Scholia Aeschylī: χερνήταν] εὐτελεῖ. κυρίως δὲ ἐπὶ γυναικὸς ἢ νήθουσα ταῖς χερσὶ τὰ πρὸς τροφήν κομίζεται A⁵. Првиот дел е препозиционална сложенка, од предлогот *e-*, *len-/* и *ke-ro-*, *lkhēr-o-/*, cf. χεῖρ, сп. хет. *keššar*, ерм. *jern*, тох. А *tsar*, *sar*⁶, од индоевропскиот корен **ghesr*⁷. Вториот дел, *-qo-no*, *l-k^woi-n-o-s/*, cf. ποιή, хом. νήπιος, (но со поинакво значење, „неодмазден“) ја содржи именката ποιή, „плата, откуп, одмазда“, стара изведенка со суфиксот *-nā-* (cf. и *tínw*⁸) од коренот **k^wei-*, **k^woi-*, **k^wi-*, што значи „плаќам, отплаќам“, поточно од аблаутната степен со *o-* вокализам; сп. и ав. *kaēna*, ст.-сл. цѣна итн. И во микенскиот, како и во помикенскиот, сложенката претставува *o-* основа.

Една група сложени именки има втора компонента што потекнува од индоевропскиот корен **pōd-* : *pōd-*, документиран во одделните индоевропски јазици со квалитативен и квантитативен аблаут: сп. ерм. *ot-k¹* = πόδες асс. sg. *ot-n* = πόδα < **pōd-nt*, со долг *o-* вокализам формата е документирана во германските јазици, како на пр. во ст.-сев. нордиската форма *fōtr*, или англо-саксонската *fēt*, од индоевропското **pōd-es*; гот. *fōt-u-s* се појавува како *u-* основа; во латинскиот е претставена *ē-* основата: сп. *pēs*, *pedis*, во санскртот формата гласи *pāt*, без можност да се утврди квалитетот на вокалот; тематско проширување се забележува во литв. *pàd-a-s*, „табани, гумна“, руски и совр. макед. *йод*, хет. *pat(a)-*, „нога“⁹.

1) Со втора компонента *-pe-za*, *l-ped-yh₂ l*, составена од коренот **ped-*, проширен со суфиксот *-ya* < **-yh₂*, се оформени сложенките *e-ne-wo-pe-za*, *to-pe-za* и *we-pe-za*:

e-ne-wo[?] *pe-za*, РY Та 642.1.3а, *e-ne-wo-pe-za*, Та 713.1.3, -715.1, *e-ne-wo-pe-zo*, Та 715.3, *lennewo-peg¹al*, технички термин во ном. еднина и двоина. И покрај тоа што е општо прифатено дека се работи за „(маса) со девет ногарки“, има и други мислења. Од една страна, се смета дека всушност се работи за маса составена од три споени маси со по три ногарки¹⁰; од друга страна е искажано мислењето дека „девет“ се однесува на површината од масата, односно дека е тоа „маса со повр-

5 Во врска со првиот елемент од оваа сложенка, сп. М. BUZALKOVSKA-ALEKSOVA, 'Is Arosore in Mysenean Greek possible?', II Congresso internazionale di micenologia, Roma - Napoli, 14-20 ottobre 1991, Roma 1996.

6 GEW II, 1970, p.1082.

7 Сп. го двоумењето на Ј. РОКОРNY во врска со коренот на зборот, IEW, p. 447, кој смета дека било можно да има два индоевропски корена за „дланка, рака“.

8 GEW II, p. 573-574.

9 GEW II, p. 587-588; IEW, p. 790f.

10 Cf. L. STELLA, *La civiltà micenea nei Documenti contemporanei*, Roma 1965, p. 108.

шина разделена на девет дела¹¹. Исто така, треба да се спомене и предлогот за идентификација на прв елемент што би ѝ бил соодветен на помикенската грчка придавка ἐνείος, со значење „дебел, тежок“, т. е. дека во сложенката се крие значењето „масивна, тешка маса“¹². Верувам дека првиот дел од сложенката *e-ne-wo*, *lennewo*-¹³, е индоевропското име за бројот „девет“, од индоевропскиот корен **new(e)ṅ* сп. помик. ἐννέα, ст.-инд. *náva*, ерм. *inn*, алб. *nëndë*, лат. *novem*, ст.-ир. *noín-*, гот., ст.-в.-герм. *niun*, ст.-англ. *nigon*, лит. *devyni*, ст.-сл. девѣтъ¹⁴; од фонетски аспект паѓа в очи дека вокалното *ṅ* во микенскиот се предава со *o*, cf. протоајол. *o-*, ат. *ǎ-* <**ṅ*¹⁵. Според формата, „деветоношката“ може да се подразбере, како што предложи Л. Р. Палмер¹⁶, како маса со три ногарки, секоја од кои на долниот крај има по уште три мали ногарчиња; објаснувањето го прифати и К. Ј. Рејх¹⁷.

to-pe-za, KN V 280.5, PY Та 642.1.2.3, -713.1.2[.2].3, -715.1.2.2, *ltor-peḡal*, во номинатив еднина, во PY Та 715.3: *to-pe-zo*, во номинатив двоина, зборот за „(маса) со четири ногарки“ < *(*kwe*)*twṛ-ped-yh₂*, **k^wṛ-ped-yh₂*, односно прагрчкото **ltwṛ-ped-yh₂*¹⁸, покрај полната форма документирана како прв елемент *lqe-to-ro-l*, од сложенката *qe-to-ro-po-pi*, за којашто ќе стане збор подолу.

we-pe-za, PY Та 713.2 „(маса) со шест ногарки“, *lwe(k)s-peḡal* < *(*s*)*weks-ped-ya*, v. погоре околу *to-pe-za*, *e-ne-wo-pe-za*¹⁹. Првиот дел *we-*, е всушност името за бројот „шест“, cf. атич. ἕξ, дор. φεξ, ст.-инд. *ṣaṭ*, < *saṭṣ*, ав. *xšvaš*, ерм. *vec*²⁰, алб. *gjashtë*, лат. *sex*, ст. ир. *sē*, гот. *saihs*, gal. *suexos*, ст. сл. шестъ, по потекло од индоевропскиот корен **sweks*²⁰. Индоевропската форма е всушност утврдена благодарение на употребата во одделните индоевропски јазици, во кои од една страна се употребува

11 C. GALLAVOTTI, 'Note omerishe e micenee', *SMEA* 15 (1972), p. 29f.

12 L. DEROY, 'Autour de la table grecque', *Les Études Classiques* 44 : 4, 1976, 349-357, особ. 355ss.

13 За поинаква транскрипција на првиот елемент, сп. L. DEROY, *Études classiques* 44, 1976, p. 355f., cf. ἐνείος, „масивен, дебел, тежок“.

14 ГАМКРЕЛИДЗЕ-ИВАНОВ, о.с. II p. 846; C. J. RUIJGH, *Études*, p. 357, смета дека индоевропската форма за бројот девет треба да гласи **h₁newṅ-*; cf. во таа смисла и *Indogermanische Grammatik* I, p. 126, adn. 15.

15 Cf. *Phonétique*², pp. 149, 211.

16 V. *Interpretation*², p. 347.

17 *Études*, p. 357 i adn. 22.

18 Cf. M. VENTRIS, *Eranos* 1953, 1955, p. 116; L. R. PALMER, *BICS* 2, 1955, p. 41; E. RISCH, *Minos* 5, 1957, p. 31, adn. 5; НЕУБЕК, *Welt*, p. 91 ff.; *Études*, pp. 48f., 84; M. D. PETRUŠEVSKI, *ŽA* 25, 1975, p. 438 и др.

19 Сп. M. VENTRIS, 'Mycenaean furniture on the Pylos tablets', *Eranos* LIII, 1955, pp. 109-119, посеб. 119; D. i M. PETRUŠEVSKI, 'Proizvodi mikenskoga zanatstva', *Seriya Ta iz Pila*, p. 52 и др.

20 Сп. *IEW*, p. 1044.; *Études*, p. 311, adn. 99: φῆσπεξα < *φῆξπεξα, cf. arc. ἐξπερῶσαι.

**weks-*, од друга **seks-* и од трета страна **sweks-*²¹. Како последица на несовршеното слоговно линеарно Бе писмо, за читањето на микенското *we-* мислењата на микенолозите не се единствени -: сп. ги транскрипциите како $f\varepsilon\sigma-$, $f\varepsilon\xi-$, $f\varepsilon\xi-$, $f\varepsilon(\kappa)-$, $l(h)weppeg^y al$, $l(h)wespeg^y al$.

2) Со одгласната *o*-степен, пак, **pod-* како втора компонента, се оформиле без суфикс сложенките:

po-ru-po-de-qe, РУ Та 722.1 $/polu-pod\acute{e}l$, апелатив во инструментал еднина²², името за „октопод“, „полип“, буквално, „многу-ножец“, декоративен елемент за едно столче што се става под нозете. *po-ru-(po-de)*, $/polu-l$, сп. πολύς , ст.-инд. *purú-*, (<**p̥lú*), ст.-ир. *il*, ст.-в.-герм. *filu* (<**pelu-*)²³, „многу“.

qe-to-ro-po-pi, РУ Ae 37.a, -[108], -134, -489.a (1:4), $/k^w etropopphil$, cf. $\tau\acute{\epsilon}\tau\rho\acute{\alpha}\text{ποδα}$, е сложеното име за „добиток“, буквално кажано „четворношци“, индоевропска сложенка за „четворножните=животни“, наспроти човекот, кој има две нозе, или *po-ru-po-de*, „многуножецот=октопод, полип“, употребено на документите во инструментал множина управуван од предлогот *o-pi*²⁴. Првиот дел *qe-to-ro-*, $/k^w etro-l$, е во врска со индоевропското име за „четири“, **k^w etwor-es*, вед. *catvāṅgah*, дор. $\tau\acute{\epsilon}\tau\tau\text{ορες}$, $\tau\acute{\epsilon}\tau\sigma\alpha\text{ρες}$ ²⁵; имајќи ги предвид аблаутните форми **k^w et*^o- / **k^w t*^o-, може да се смета дека тие покажуваат и развој на **k^w t*^o- во **k^w et*^o-. Така, покрај **k^w tru-*, сп. $\tau\rho\upsilon\phi\acute{\alpha}\lambda\epsilon\iota\alpha$, се појавува и **k^w etru-*, во лат. *quadru-*; исто така треба да се спомене дека и во рамките на главниот број среде индоевропските јазици се појавува и слабата степен, како на пр. во дор. $\tau\acute{\epsilon}\tau\tau\text{ορες}$, ат. $\tau\acute{\epsilon}\tau\tau\alpha\text{ρες}$, <-> лат. *quattuor*, чеш. *čtyři*, пол. *cztery*, ст. сл. четьире , хом. πίσυρες ; исто така, покрај овие два аблаутни степена, треба да има уште еден, реконструиран, **k^w twr*-(C), од каде што произлегла дополнително добиената форма **tr*_g [**tər-l *trə-*] во микенското *to-*, во *to-pe-za ltorpeg^y al*, грч. $\tau\rho\acute{\alpha}\pi\epsilon\zeta\alpha$ ²⁶. Како што е познато, во рамките на сложенките се очекува нултата степен од основата, како што може да се види и од помикенските форми $\tau\acute{\epsilon}\tau\rho\acute{\alpha}\text{-ποδα}$: $\tau\rho\acute{\alpha}\text{-π}\epsilon\zeta\alpha$, само што, како што споменавме и погоре, останува разногласието меѓу микенолозите: едни сметаат дека се работи за вокално *g*

21 *Phonétique*², pp. 134-135, особено и бел. 7.

22 V. E. Risch, 'Die mykenische Nominalflexion als Problem der indogermanischen und griechischen Sprachwissenschaft, Festgabe für Manfred Mayrhofer I, *Die Sprache*, 32,1, 1986, 63-77, посеб. 72: 'Polyp'.

23 GEW, II, p. 578.

24 V. Evidence, p. 90, 100; V. GEORGIEV, *Études Mycéniennes*, p. 184; E. Risch, *Minos* V, 1957, p. 33; Илиевски, *Абλαйтивоиџи*, стр. 29, 106s и др.

25 GEW, II, p. 883f.; PETERS, *Untersuchungen*, p. 186; *Indogermanische Grammatik* I, pp. 108, 176.

26 *Indogermanische Grammatik* I, p. 162; Според J. KURYŃOWICZ, *Indogermanische Grammatik* II, p. 64, $\tau\rho\alpha\text{-}k^w t w r\text{-}$.

(изговарано така) во микенскиот, т.е. */k^wetwɾ-l, /tɾ-l*, а други дека со различната графика се претставени рефлексии од индоевропското **ɾ*. Во случајот со *qe-to-r(o)-, /k^wetro-l : to-, /tor-l*, би имале два рефлекса пред ист консонант, т.е., */k^weltrol-pod-l : /ltorl-ped-l*, како во микенскиот, така и во помикенскиот грчки²⁷. Вториот дел од сложенката, */-po-pi, /-pop-p^hil* */*pod-p^hil* претставува коренска именка, и на сите места е документиран со *o*-вокализмот.

ti-ri-pol-de, РY Та 641.1.1, -709.33/ 641.1, */tri-posl*, сложенка во ном. еднина и двоина, „триножец, пирустија“²⁸, како и изведенката од неа *ti-ri-po-di-ko*, РY Сп 599.8, МY Уе 611.4, */tri-podiskosl*, деминутив од претходната сложенка во ном. еднина; возможно е таа во Микена да е технички термин, а во Пил да претставува име на лице, поточно прекар, идентичен на сложеново име на сад. Првиот дел *ti-ri-*, */tri-l*, нулта степен од коренот **trey-/tri-*, вообичаена кога бројот „три“ се јавува како прв елемент од сложенката. Зборот за „триножец“, е сложенка својствена за повеќе индоевропски јазици - сп. ст.-инд. *tripád-*, лат. *tri-ped-*, англо-сакс. *dri-fēte*, „троножник“ итн.

Б) СЛОЖЕНИ ПРИДАВКИ

Во микенскиот грчки е документирана поголема група сложени придавки со негацијата *a-lan*²⁹, како и една сложенка со негацијата *no*-како прва компонента. Всушност, најмногубројни се примерите со нултата степен од негацијата **ŋ-*, и само еден во кој формата *no-*, која се транскрибира како */nō-*, можеби добиена по пат на контракција меѓу полната степен од негацијата, */*né-* / и почетниот вокал *o* од вториот елемент. Инаку, покрај *a-* пред консонант и во микенскиот грч-

27 Во врска со ова прашање, сп. F. BADER, *Minos* X/1, 1969, 7-63, особ. 12-13; *Acta Mycenaea* II, pp. 141-196, посебно pp. 156, 158; A. HEUBECK, *ibidem*, pp. 55-79, особ. 61, 62; V. GEORGIEV, *ibidem*, 361-379, посебно 364, 366, 374.

28 Cf. *Documents*³, p. 336; D. i M. PETRUŠEVSKI, 'Proizvodi mikenskoga zanatstva', p.42 и многу други.

29 Тука треба да се спомене и можноста *a-* од *a-ko-ro-we*, на пр., да е од поинакво потекло, односно сложенката да гласела *ʔa-khrowes/*sŋ-khrowes*: „еднобојни, без шари по телото(волони)“: cf. E. RISCH, *Tractata Mycenaea*, p. 297; C. J. RUIJGH, *Res Mycenaee*, p. 396, мисли дека се работи за сложенка чиј прв елемент треба да биде прифатен како *a-ko-r(o)*, т.е. */akro-*, cf. ἄκρος, па сложената придавка да значи „со остри уши“ или сл. Сепак, сметам дека определбата за */akolowes/*, „без пресечени рогови“, како што, земајќи ја за основен патоказ идејата на L. R. PALMER (*Cambridge Colloquium*, p. 283, *Interpretation*³, p. 487), предложи T. PALAIMA (*Studia Mycenaea* (1988), pp. 104, 105, 106), може да биде исто толку прифатлива, особено заради различниот редослед на контекстите во кои се среќава сложената придавка.

ки, како и во помикенскиот³⁰, веќе било развиено *an-<*ŋ-* во почетна позиција пред вокал (што значи дека тука не би можеле да зборуваме за документираноста на вокалното **ŋ*)³¹. Во *no-pe-re-a₂*, исто така, би можело да се претпостави дека се работи за контрахирана форма */nō/<*ŋé-ol*, наспроти неконтрахираното *-e-a₂* на крајот од истиот сложен збор, иако има и други можности.

a-e-ti-to [, PY Fr 1200, */ʔa-ertitos/*, придавка што го означува видот на миризливото масло, односно без арома од растението *ἔρτις*, сп. ја глосата на Хесихиј: *ἔρτις κρημνός*, како што одамна предложи М. Лежен³², сп. и *e-ti-we*, „ароматизирано со растението *ἔρτις*“. Овој предлог, кој е можеби единствениот за овој сложен збор, е навистина проблематичен, заради тоа што би се очекувало или да гласеше **/a-ne-ti-tol*, или пак вториот елемент да започнуваше со **s* /**y*. За вториот дел *-e-ti-to*, *ʔertito-ni*, cf. *ἔρτις κρημνός*, Хесихиј, „без растението *ἔρτις*“³³. Според Л. Р. Палмер³⁴, основата на вториот елемент завршува на *τ*.

a-ka-ra-no, PY Ta 715.2.2, */a-karānos/*, cf. *ἀκάρηνος*, ном. еднина ж. род, придавка што се однесува на масата, можеби „безглава“, т.е. дизајнирана „без (украси од) глави на животни“³⁵, сп. *qo-u-ka-ra, se-re-mo-ka-ra-o-re/-pi* итн. За *-ka-ra-no*, */-karanos/*, cf. *ka-ra-na*, втор елемент кој се состои од именката за глава, на кој му е додаден често употребуваниот и во помикенскиот грчки суфикс *-o-* при формирањето сложени имиња³⁶; некои микенолози мислат дека овој елемент треба да се транскрибира како */-karānos/*³⁷, други како */krānos/*, а често се допуштени и обете транскрипции³⁸, зависно од формите во помикенскиот грчки; сп. на пр. хом. *ὥς ὅτε τε δρύες οὔρεσιν ὑψικάρηνοι* (M 132), или глосата од Хесихиј: *ἐλίκρηνον. κεφαλόδεσμον*. Според В. Ковгил и М.

30 За употребата на таканаречените неодделливи први елементи од сложениците во индоевропските јазици, сп. К. BRUGMANN, *Grundriß* II-1, p. 35; за примерите во помикенскиот грчки, сп. *Gr. Gr.* I, pp. 431-434; За ситуацијата во микенскиот грчки, сп. М. LEJEUNE, 'Observations sur les composés privatifs', *RPh* 32, pp. 198-205.

31 Во врска со однесувањето на оваа негација во грчкиот пред вокал како **n*, а пред консонант како **ŋ*, сп. М. LEJEUNE, *Phonétique*², 207f.; *Gr. Gr.* I, 431-2.

32 Cf. М. LEJEUNE, *REA*, 60, 1958, p. 18; *Interpretation*², Glossary, s.v.; ППСГА, pp. 80, 100.

33 Cf. Е. L. BENNETT, *Olive Oil Tablets*, pp. 19, 41; М. LEJEUNE, 'Mémoires de philologie mycénienne: Les adjectifs mycéniens à suffixe *-went*', *REA* 60, 5-26, посебно 18; VILBORG, *Grammar*, pp. 73, 142; *Documents*², p. 28; *MGV* II, p. 155 и др.

34 *Interpretation*², pp. 246-247.

35 Cf. М. VENTRIS, *Eranos* 53, 1955, p. 119; *Mémoires* I, p. 172, adn. 55; VILBORG, *Grammar*, p. 73; aliter, *Documents*², pp. 501, 528: „без горен дел“.

36 Cf. Е. RISCH, 'Mykenisch *seremokaraoi* oder *seremokaraore*', *SMEA* 1, 1966, p. 471, adn. 31;

37 *Documents*², pp. 501, 528; *D. Mic.* I, p. 33; М. DORIA, *Interpretazioni* I, p. 7: */akhlainos/*; L. A. STELLA, *Civiltà*, p. 182, adn. 47: *ἀκαρνος δάφνη*.

38 Е. RISCH, l.c., p. 55, adn. 7; С. J. RUGH, 'Le traitement des sonantes voyelles dans les dialectes grecs, et la position du mycénien', *Mnemosyne* IV-XIV-3, 1961, pp. 193-216, посебно 203 и adn 5.

Мајрхофер³⁹, хомерското $\kappa\acute{\alpha}\rho\eta\nu\alpha < *karasna$ ⁴⁰. Придавката се однесува на маса, па за значењето има разни предлози, иако најверојатно се работи за маса „без орнамент со глава“; се разбира, ако прифатиме дека вториот елемент го има зборот за „глава“.

a-ki-ti-to, PY Na 406.B, -926, *la-ktitos*/, хом. -κτιτος, скр. *kṣéti*, *kṣiti*, авест. *šaēiti*, *šiti*, cf. хом.х. ἄκτιτος, *me-ta-ki-ti-ta*, περικτιῶνες итн., при- давка што се однесува на *ko-to-na*, cf. *ki-ti-me-na*, можеби „ненаселена“, т.е. „без населеници, без стопаните, без оние што се здобиле со неа“⁴¹. Во вториот дел **-ki-ti-to**, очигледно се препознава именката соодветна на помикенската κτίτης, „населеник, жител“, од коренот *κτι-, од кој бил оформен и помикенскиот глагол κτίζω, ст.-инд. *kṣeti*, *kṣiyáti*, „насе- лува“.

a-ko-ro-we/-e, PY Cn 418.3.7.2, *la-ko-ro-we-i*, KN Ch 7100, при- давка која се однесува на воловите, и за која повеќето микенолози сметаат дека се однесува на ушите од волот, односно дека се работи за „(вол) со остри уши“⁴², „(вол) без боја“, или „(вол) со иста боја“, односно, кој- што нема шари по деловите од телото. Во последно време, Т. Палаима покажа дека, водејќи грижа за контекстот од четирите места каде што се појавува, би требало да се прифати мислењето на Л. Р. Палмер⁴³, односно дека сложенката треба да се разбере како *la-kolowēs*/, Ме- ѓутоа, наместо значењето „некастрирани“, предложено од проф. Палмер, Т. Палаима потсети на значењето од придавката $\kappa\acute{o}\lambda\omicron\varsigma$, која, што се однесува до воловите, значи „на когошто му недостасуваат ро- гови“. Според тоа, **la-kolowēs*/ би значело „без оштетени рогови“⁴⁴, укажувајќи на обичајот да им се сечат роговите на воловите што слу- желе за работа. Вториот дел **-ko-ro-we /-e**, *l-kolowes*/*kolowe^hel*/; сп. $\kappa\omicron\lambda\omicron\omega$ „сечам“, поточно „без пресечени рогови“; како што споме-

39 Indogermanische Grammatik I, p. 129; IEW, p. 575.

40 V. GEORGIEV, *Acta Mycenaea* II, p. 372: *a-ka-ra-no < *q-krHs-no-s*; *Phonétique*², p. 123: *κρᾶς < *κῶρᾶς; C. J. RUIGH, *Minos* XIX, 1985, p. 156, adn. 184: ἄκραν^hος (cf. δίκρανος) или ἄ-κάραν-^hος (cf. δικάρηνος).

41 J. CHADWICK, 'Landholding at Pylos', *BICS* 26, 1979, p.130; 'The Muster of the Pylian Fleet', *Tractata Mycenaea*, p.82: 'Indeed it seems clear that it does not refer to any physical difference in the type of land, but to a juridical distinction, possibly to its ultimate ownership as opposed to present occupation'; P. Hr. ILIEVSKI, 'Pisani podaci o zemljoposedičkim odnosima na Balkanu iz kasne bronzane epohe', *Godišnjak ANU BiH* 24, Sarajevo 1986, стр.13-15.

42 Cf. C. J. RUIGH, 'Observations sur les neutres en -s/h-', *Res Mycenaeeae*, pp. 391-407, посебно 395ff.; E. RISCH, 'Die mykenischen Personennamen auf -e', *Tractata Mycenaea*, p. 297, *l-akrōwēs*/ oder *la-khrowēs*/.

43 L. R. PALMER, *Cambridge Colloquium*, p. 283; *Interpretation*², p. 487; C. CAMERA, *SMEA* 13, 1971, p. 125.

44 Cf. T. PALAIMA, 'Perspectives on the Pylos oxen tablets: textual (and archaeological) evidence for the use and management of oxen in late bronze age', *Studia Mycenaea* (1988), *ŽA, Monogr.* 7, 1989, pp. 85-124, посебно 104-107.

навме и во првото потпоглавје, за вториот елемент од оваа придавка го прифативме предлогот на Л. Р. Палмер⁴⁵, како што тоа го стори и Т. Палаима. Според група научници⁴⁶, првиот елемент не е со негативно значење, туку сложенката се состои од копулативното /*ha-*/ и /*khrowes-*/, „еднобојни“. Притоа, во обата случаја се работи за сосема различни втори елементи; оние што сложенката придавка ја транскрибираат со *a-* што има негативно значење и /*khrowes-*/, ја разбираат како „без шарени белези“⁴⁷ (се работи за атрибут на волови); други пак сметаат дека за прв елемент од овој сложен збор треба да се смета /*akr-*/, а за втор /*owes-*/, cf. ἄκρος, „остар“, значи, „со остри уши“⁴⁸.

a-ko-to-no, ΡΥ Αq 218.9, /*la-ktoinoil*, ἄκτοῖνοι, група луѓе набројана од деветтиот до шеснаесеттиот ред од оваа плочка, „што се без земја *ko-to-na*“⁴⁹. Оваа сложенка е употребена во синтагмата *e-ke-jo-to*, *a-ko-to-no*, која е во состав на уводната формула, па според разбирањето на првата форма има различни мислења како треба да се разбере синтагмата. Според М. С. Руиперет, таа гласи: ‘and those will be settled on the *kekemena* without ownership’. Во последно време, Ж. Л. Перпију ги предложи следниве две паралелни можности: „бидејќи не им е доделена/не се сопственици на *ktoina*, тие можат да добијат еден акер земја“. Вториот дел од придавката, *-ko-to-no*, /*l-ktoin-o-s-*/, го содржи името за земја, cf. *ko-to-na*, κτόινα, односно, категорија луѓе што се „без *ko-to-na*“; *a-* основата од именката - втора компонента (добиена со суфиксот *-na*), е заменета со *o-* основа.

a-na-mo-ta/-to, KN Sf 4465, -7723 [b]/ -4420.b, -4421,-4423, -4427,-7450, /*lan-armostoil*, „расклопени“⁵⁰, придавка што се однесува на запрежната кола, *i-qi-ja*, спротивна по значење на *a-ra-ro-mo-te-me-na*, „склопени“, т. е. „зглобени“, cf. ἀριόττω, ἀριόζω. Меѓутоа, ако формата претставува негативна сложенка добиена од *a-mo*, „тркало“, тогаш таа може да се разбере и како „без тркала“⁵¹. Ако е така, таа претставува посесивна сложенка. На значењето и употребата на зборови-

45 Cambridge Colloquium, p. 283; Interpretation², p. 487: „кастрирани“.

46 C. J. RUIGH, Mnemosyne 14, 1961, p. 202; Documents², p. 436.

47 C. J. RUIGH, l.c. во претходната белешка; V. GEORGIEV, Словарь, s.v.

48 Documents², p. 530; DMic. I, pp. 48-49.

49 DUHOUX, Aspects p. 25; idem, ‘Les syllabogrammes 34 et 35 du linéaire B’, Res Mycenaee, p.120: ‘une liste de personnes „sans terrain“ ’; J. L. MELENA, ‘On the Linear B Ideogrammatic syllabogram Ze’, Studies to Chadwick, pp. 389 - 459.

50 Documents², pp.366, 515; P. CHANTRAINE, Minos 4, 1965, pp. 55, 58; C. J. RUIGH, Studia Mycenaee, Brno, p.101; Y. DUHOUX, Minos 14, 1975, p.149 и др.

51 D. J. N. LEE, BICS 5, 1958, pp. 61f; PdP 15, 1960, pp. 405, 413; A. HEUBECK, Glotta 39, 1961, p. 170; Welt, p. 82; Interpretation², p.406; P. Hr. ILIEVSKI, ‘Mycenaean *a-mo* (/h)armo- and some IE coradicals’, Studies to J. Chadwick, Salamanca 1987, pp. 295-309, посебно p. 299.

те изведени од коренот *ar- во последно време им обрна посебно внимание проф. П. Хр. Илиевски⁵².

a-na-pu-ke, PY Ub 1315.3, *lan-ampukēl*, cf. *a-pu-ke*, *a-pu-ko-wo-ko*, сложена придавка⁵³, или во ном. еднина, или во инструментал еднина, „без начелници (ремени од оглавникот, што стојат на челото од коњот)“ и стои заедно со именката на која се однесува, т.е. *a-ni-ja*, *a-na-pu-ke*, „узда без начелници“. Вториот дел од оваа сложена придавка е препозиционална сложенка: нејзиниот прв дел е *a-*, *lam-/*, апокопирана форма од предлогот општо земено *a-no-/a-na-* во микенскиот, помикенски *ἀνά*, „на, над“. И покрај мислењето дека е возможно *-pu-ke* да не е од индоевропско потекло⁵⁴, мислам дека сепак има подеднаква можност тој да има индоевропско потекло, како што веруваат и П. Шантрен и Ј. Покорни⁵⁵, односно, дека се работи за коренска именка изведена од коренот *puk-, „зацврстува, фиксира“, сп. прилогот *πύκα*, „густо, здраво, цврсто“, ав. *pusā*, „врвка на челото“, алб. *puh*, „преградка“. Во коренска форма вториот дел е употребен во хом. *χρῦσαμπυξ*, „со златен начелник“, а се содржи и во формата *ἀμπυκτήρ* кај поетите, како на пр., кај Ајсхил, *Seg.*, ст. 461-462⁵⁶. Што се однесува до начинот на формирање, сп. *πρόσφυξ*: *φυγή*.

a-no-no, PY Ea 801, <922> (*ko-to-na-no-no*), Eb 818, *lan-onosl*, cf. *o-no*; не многу одамна, зборувајќи за Ea-серијата од Пил, К. Ј. Рејх⁵⁷ го искажа своето уверување дека во првиот документ се работи за земја нераспределена како *o-na-to* од страна на *da-mo*; во втората ситуација, пак, се работи за нераспределено парче земја од општата земја на пчеларот. Според проф. Илиевски⁵⁸, *a-no-no* е опозит за *o-na-to*, односно, „земја што не е дадена на користење“; во тој случај именката *o-no*, која се содржи во сложената придавка, би значела „полза“. Исто така близок до ваквото разбирање на *a-no-no* е и И. Дију⁵⁹, којшто смета дека *a-no-no* треба да се прифати како ‘*non louée*’, т.е., „неиздаден под закуп“. Според М. Лежен, пак, тоа е „резерва од неразделена земја, пре-

52 Cf. P. Hr. ILIEVSKI, 'Mycenaean a-mo / (h)armo/ and some IE co-radicals', *Studies to Chadwick*, pp. 295-309, особено 296, 298f.

53 Sp. *Mémoires* I, p. 342; A. MORPURGO, *RPh* 15, 1960, p. 325; *Interpretation*², pp. 328, 467; P. Hr. ILIEVSKI, *SMEA* 12, 1970, p. 110; *Documents*², pp. 520, 531 и др.

54 V. C. J. RUIJGH, *Kratylos* 26, 1981[1982], p. 119.

55 Cf. *DÉLG* I, p. 78, III, p. 953; *GEW* I, p. 96; *IEW*, p. 849.

56 Во врска со ова прашање, сп. М. БУЗАЛКОВСКА-АЛЕКСОВА, *II Congresso Internazionale di Micenologia*, Roma 1996, p. 223.

57 C. J. RUIJGH, 'Observations sur la série PY Ea', *Congres Eirene VII/II*, 1984, pp. 479-480.

58 P. Hr. ILIEVSKI, 'Pisani podaci o zemljoposedničkim odnosima na Balkanu iz kasne bronzane epohe', *Godišnjak XXIV ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja*, 22, Sarajevo 1986, pp. 5 - 40, посебно 25-26.

59 Cf. DUHOUX, *Aspects*, pp. 45-46, 133.

останата по распределбата на *o-na-ta*⁶⁰. За вториот дел *-o-no*, */-onos/*, сп. ὀνίνημι, „од полза сум некому, полезен сум“, односно коренот **onā-*, за што неодамна зборуваше и проф. Г. Нојман⁶¹.

a-no-po, PY Va 482, */an-opos/*, придавка од м. род. во ном. еднина, што опишува слонова коска: и можеби значи „необработена“⁶², иако во последно време се смета дека сложенката претставува име на лице. За вториот дел *-o-po*, */-opon/*; бидејќи има можности (и покрај различните мислења) да се работи за придавка што се однесува на слоновата коска, предлогот за транскрипција со */an-opon/*, „необработена“ изгледа најпривлечен од аспект на значењето. Проблемот е во тоа што нема знак дека вториот елемент започнува со спиритус, иако микенскиот грчки е претежно доследен во бележењето на овој глас, особено кога претставува почетен глас од втор дел на сложенка.

a-no-we, PY Ta 641.3, */an-owēs/*, придавка што се однесува на сад, *di-pa*, i.e. δέπας, при инвентаризација на садовите, што би значела „без ушки“, односно „без рачки“⁶³; сп. ἀμφῶες, кај Теокрит, како и следната сложенка, покрај подолу обработените *ti-ri-jo-we-e*, *qe-to-ro-we* итн. За вториот дел *-o-we/* *-o-wo-to*, */-owes*, */-owotos/*, cf. οὔς, ὄτος, при што */anōwes/* < **ḡ-ous-es*, **h₃eu-*, */h₃u-*, a */an-owotos/* < **ḡ-ow-ḡ-to-s*, cf. лат. *auris*, *auscultō* < **h₃eu-s-*, ст.-сл. оухъ⁶⁴, грч. οὔατος, ерм. *un-kn* (со назално проширување)⁶⁵, зборот за „уво“, како дел од телото, но и за „рачка, ушка“, како дел од сад.

a-no-wo-to, KN K 875.1.2.3.4.5.6, */an-owoton/* < **/ḡ-ōusnton/*, сп. ἀνοῦατος, исто како и кај претходната форма, документирана кај Теокрит⁶⁶. Обете сложенки се придавки од ср. род, што поточно ја определуваат формата (или можеби) и состојбата на *di-pa*, име за сад на кој веројатно му одговара помикенското δέπας.

a-pe-te-me-ne, PY Ta 715, веројатно */a-puthmen/*, т.е. „без дно“, како што покажа проф. М. Д. Петрушевски⁶⁷, придавка што се однесува на еден сад во Пил, со втор дел *-pe-te-me-ne* */-pethmen-e* = *pythmen-el*, cf. πω-

60 M. LEJEUNE, „Le ΔΑΜΟΣ dans la société mycénienne“, *REG* 78:1, 1965, pp. 1-22, особ. 11; „Analyse du dossier pylien Ea“, *Minos* 15, 1974, 81-115.

61 *Mykenaiika*, p. 440; M. LEJEUNE, *RPh* 48, 1974, p. 250, n. 24; C. J. RUIJGH, *SMEA* 15, 1971, p. 95.

62 Cf. *Mémoires*, I, p. 213; *Documents*², pp. 503, 531.

63 Cf. E. RISCH, *Wortbildung*², p. 227, adn. 41; *Documents*³, pp. 337, 531; D.P.-M.D.P., *l.c.*, p. 43.

64 *Études*, pp. 57-58, adn. 53, 54, 55; V. GEORGIEV, *Acta Mycenaea* II, p. 372; *Documents*², p. 53, ГАМКРЕЛИДЗЕ-ИВАНОВ, *I, p. 786, adn. 4: **o(H)us* и др.

65 Cf. *GEW* II, pp. 448-449.

66 Сп. ги местата цитирани во претходната фуснота.

67 Cf. *pa-ko-to*, *a-pe-te-me-ne*, *ŽA* VIII, I, p. 240; ‘L’alternance vocalique u:e du dialecte mycénien de Pylos’, *Studia Mycenaea* Brno, pp. 53-57.

θμήν, „дно, почва“, сп. ја и формата πύθμήν, „дно“, употребувана и од Хомер ст.-инд. *budhná-*, „дно, почва, основа“, лат. *fundus*, „дно, почва“, *pro-fundus*, „длабок“, ст.-в.герм. *bodam*, ст.-англ. *botm* < **b^hud^h*⁶⁸. Во грчкиот именката спаѓа во назалните основи оформени со суфиксот -μεν-, односно -μήν, -μενος⁶⁹. Се смета дека формата е во ном. двоина, односно дека е придавка за *pa-ko-to*, именка која исто така веројатно се наоѓа во овој падеж.

a-ta-ra-si-jo, /a-tala(n)sioil, РY Jn 310.7 [.17], -389.11, -413.9, -415.9, -431.9 [.22], -478.9, -601 [.11], -605.6, -658.12, -692.4, -693.10, -706.16, -750.12, -832.4.13, 845.10, -927.2, поименичена придавка, ‘without *pen-sum*’⁷⁰, сп. *ta-ra-si-ja*, „обврска, тешка задача“, поставена од дворците за слободните и независните мајстори⁷¹. Вториот дел **-ta-ra-si-jo**, /-talans-ijo-s/, е во врска со коренот **tel-*, **telH-*, * *tlā-*, со основното значење „извлекувам, тргам“; сп. *ta-ra-si-ja* и помикенската именка *ταλασία*, со специфично значење „предачки на волна“ (како име на женско занимање). Со оваа форма можат да се споредат ст.-инд. *tulā*, „вага, тежина“, ерм. *t’olum*, „оставам, поднесувам, трпам“, лат. *tollo*, ст.-сл. *тельць*, совр. мак. теле, гот. *þulan*, „трпам, поднесувам“, тох. А, Б *täl*, „кревам, влечам“⁷².

a-te-u-ke, KN V 150, /a-theukhēs/, придавка што во основното значење би можела да се разбере како „неподготвен“, cf. *te-tu-ko-wo-a*, иако е можно да се работи и за поширокото значење „ненаоружан“, според проф. Е. Риш⁷³, кој го искажува мислењето дека покрај тоа што се смета за име на лице, тука може да станува збор и за придавка со која се означува едно лице. Според К. Ј. Рејх, придавката треба да се разбере ‘*sans équipement*’⁷⁴, т.е. „без спрема“. Вториот дел **-te-u-ke**, /-teukhes/, cf. *τεῦχος*, „подготовка“, *τεύχω*, „приготвува“; зборот е со непозната етимологија. Според Е. Риш, не е сигурно дали формата е придавка или пак име на лице⁷⁵.

68 Cf. ГАМКРЕЛИДЗЕ-ИВАНОВ, I, pp. 6, 22, 29, 70.

69 Cf. *Wortbildung*³, p.53. Во врска со сложенката и нејзиниот втор елемент, сп. М. Д. ПЕТРУШЕВСКИ, Ж. А. 8, 1958, p. 294; 10, 1960, p. 324; 11, 1961, p. 96; 15, 1965, p. 148, каде што го искажува мислењето дека алтернацијата *u* : *e* е одлика својствена за пелазгскиот, а сосема е возможно неа да ја има и микенскиот; aliter M. LANG, AJA 62, 1958, p. 189: *apenthsmene*, ‘unroped’; M. DORIA, *Tavolette Ta 15*: *ἀπενθμήν, ‘senza ligatura’.

70 *Interpretation*², 279,410.

71 V. DUNOUX, *Aspects*, pp. 114-115.

72 *IEW*, pp. 1060-1061.

73 Sp. E. RISCH, ‘Die Mykenischen Personennamen auf -e’, *Tractata Mycenaea* p. 297.

74 C. J. RUIGH, ‘Sur les neutres en s/h’, *Res Mycenaee*, p. 395.

75 E. RISCH, *Tractata Mycenaea*, p. 297; C. J. RUIGH, *Res Mycenaee*, p. 395: p.-ē. ἄ-θευχής, <sans équipement (ἄθευχος).

*ka-ka re-a*₂, KN R 1815+fr.⁷⁶, (*e*]-*ke-a*), /*khal*k-*āre*^h*a*/, според проф. Палмер, p. 337, 'bronze-tipped', strictly speaking, 'with broze joints', or 'joined with bronze', т.е. „со бронзени спојки“. Во *Documents*², p.549, сложенката се смета за придавка од среден род во ном. множина, што се однесува на видот од стрелите, односно ги определува стрелите: '(spears) with bronze points', т.е., „стрељи со бронзени точки“, cf. χαλκήρεϊ δούρι, E 145+. Вториот дел *-a-re-a*₂, /-*are*^h*a*/, cf. *a-mo*, *a-mo-ta*, *a-na-mo-ta*, cf. ἀραρίσκω, ἀρμόττω. Иако повеќето од научниците сметаат дека вториот елемент од оваа сложенка несомнено треба да се поврзе со коренот **ar*-⁷⁷, што се содржи во ἀραρίσκω, има и други мислења. Заради тоа што зависно од суфиксот, сложенката им припаѓа на *-es/-os* основите, К. Ј. Рејх смета дека мора да имало една именка од овој корен што им припаѓала на *-es/-os* основите, според него **ǵros*, од која се оформила придавката⁷⁸. Според него, тоа се потврдува и со фактот дека акцентот во помикенскиот грчки стои на претпоследниот слог од крајот на зборот, наместо на последниот, како што би се очекувало, да беше вториот елемент од глаголско потекло. Меѓутоа, тоа не мора апсолутно да важи, што би можело, на пр., да се види и од гласата на Хесихиј: ἐνάρης ἐνηρμωμένος.

ke-re-si-jo, *we-ke*, PY Ta 641.1.1, -709.3.3, /*Krēsio-werǵēs*/, „од критско производство“, cf. Λυκιοεργής, Κορινθιοεργής⁷⁹. Во последно време повторно се искажа мислењето дека можеби под оваа придавка треба да подразбереме „како критските“, односно, „од критски вид“⁸⁰, потсетувајќи на значењето од **weik-*, εἰκών, ἴκελος и идејата за соодветство што се содржи во него, нагласена од П. Шантрен. Во вториот дел *we-ke*, /-*werǵ-es*/, cf. *we-ka-ta*, *-wo-ko*, се содржи коренот **werǵ-*, „работи, изработува“. Иако е одделно напишан од првиот елемент, се смета дека обата претставуваат единство во значењето - „со критска изработка“⁸¹. Според друга група научници, во вториот елемент треба да го препознаеме εἶκος, т.е. да го транскрибираме како /-*weikes*/, и да

76 Сп. *KT*³, (=1815 vo *KT*⁴).

77 *Documents*², pp. 515, 549; F. BADER, *Acta mycenaea* II, pp. 155, adn. 31, 193; *Interpretation*², pp. 337, 423.

78 C. J. RUIGH, *Res Mycenaea*, p. 395, 400.

79 Cf. *Interpretation*², p.343, *Documents*², p.336; D. i M. PETRUŠEVSKI, 'Proizvodi mikenskog zanatstva', p. 41; F. GSCHNITZER, *Res Mycenaea*, p. 148, 'von kretischer Arbeit'.

80 H. MÜHLESTEIN, *MH* 12, 1955, p. 131; *Tractata Mycenaea*, pp. 233-235; A. HEUBECK, 'Mykenisch *ke-re-si-jo we-ke*', *MSS* 47, 1986, 81-85, p.84: *kresioweikēs* zu lesen, also „kretisches Aussehen habend“.

81Сп. F. GSCHNITZER, *Res Mycenaea*, p. 148: 'von kretischer Arbeit', C. J. RUIGH, *ibidem*, p. 395: 'de fabrication cretoise'; aliter H. MÜHLESTEIN, *Tractata Mycenaea*, pp. 233-235; A. HEUBECK, 'Mykenisch *ke-re-si-jo we-ke*', *MSS* 47, 1986, pp. 81-85, оcoб. 84: / *kresioweikes*/, 'kretisches Aussehen habend'.

го преведеме со „од критски вид“. Така, тие му даваат предност на угледувањето на критскиот вид вази, наспроти можноста тие да биле изработени на Крит, за што се залага првата група научници⁸².

no-pe-re-a₂ /-e, PY Sa 682, -751, -790, / 794, /nō-*phēle^ha*, -*e^hel* <**n₂-h₃-bhel-*, придавка од среден род во ном. множина и двоина, cf. ἄν-ωφελής, и *o-pe-ro*, *o-pe-ro-si* итн⁸³, т.е. „бескорисни, од кои нема полза, неполезни“. Вториот дел од сложенката, *-o-pe-re-a₂ / -o-pe-re-e*, /-*ob^hel-es/*, cf. ὄφελος; според Е. Хамп⁸⁴, се содржи елементот **h₃b^hel-*, „полза, добит“. Неодамна, М. Мајрхофер укажа на едно мислење на Ото Вајнигер⁸⁵, дека вокализмот во грч. νᾶ, νη, νω, се должи на спојувањето на **n₂-*, со по еден од трите ларингали, со кои започнувал вториот дел од сложенките.

pu-ko-so e-ke-e, PY Ta 715.3, /*puksō-^hekhe(h)el*, ном. двоина од ж. род, придавка што опишува две маси: ‘with box-wood supports’⁸⁶, т.е. „со потпори од шимширово дрво“, како што смета Ц. Чадвик; Л. Палмер: ‘with shaft of box-wood’, т.е., „со дршки од шимширово дрво“, М. Вен-трис, *-enkhēs?* Разликата во разбирањето на оваа сложена (иако одделно напишана) придавка се должи на различното разбирање на значењето од втората компонента *-e-ke-e*, /-*eg^he^h-el*, сп. ἔχω, „држи, има“. Според К. Ј. Рејх, придавката што им припаѓа на *-es/-os* основите треба да е оформена од една именка со *o-* вокализам во номинатив еднина, *ἔχος, соодветна на ἔχμα, како што на пр., во помикенскиот грчки се појавуваат паралелни именки *στέφος* : *στέμμα*, *δέρος* : *δέρμα* итн. Сложенката, според него, треба да се преведе како ‘avec soutien en bois’⁸⁷, односно, „со потпори од шимширово дрво“. Придавката е документирана во ном. двоина.

qe-to-ro-we, PY Ta 641.2.2, /*k^wetrow-ēs/*, сложена придавка во ном. еднина, сад (*di-pa*) „со четири ушки“.

qo-u-ka-ra, PY Ta 711.2.3, /*g^wou-karā/*, придавка во ?ном. еднина, украс на тронот со глава од животно, „со воловска глава“⁸⁸. Првата

82 Според С. Ј. Рушн, *l.c.* во бел. 76, во вториот елемент од сложенката треба да се сос- тои именка од *-es/-os* основите - : *fēros*.

83 Според М. Д. Петрушевски, ЖА IX, 1-2, p. 284, оваа сложенка треба да се сфати како ‘non préparé, non arrêté et par ext. ‘non joint, non monté’; Е. Хамп, ‘Two roots *Hobhel-’, *Glotta* 60, 3-4, 1982, pp. 227-230.

84 Cf. *Glotta* 60, 1982, pp. 229f; *Indogermanische Grammatik* I, p. 142.

85 М. МАЙРХОФЕР, ‘Ein indogermanischer Versuch Otto Weiningers’, *ZVS* 104, 1992, pp. 303-306.

86 Сп. М. ВЕНТРИС, ‘Mycenaean furniture on the Pylos tablets’, *Eranos*, VIII, 1955, pp. 109-124, посебно 119; *Documents*², pp. 501, 574; *Interpretation*², pp. 31, 338, 348.

87 Cf. *Études*, pp. 45-46.

88 Е. РИШ, ‘Mykenisch *seremokaraoi* oder *seremokaraore*’, *SMEA* 1, 1966, 53-66, passim; М. ЛЕЖУНЕ, *R.Ph* 32, 1958, p. 216, adn. 93; D. i M. ПЕТРУШЕВСКИ, ‘Proizvodi mikenskoga zanatstva’, p. 39 и adn. 13 и др.

компонента *qo-u-*, /g^wou-/ , cf. βούς <*/g^wou-/ , „говедо, вол“, е првобитна дифтоншка основа; сп. ерм. *kov*, „крава“, ст.-инд. *gáuh*, „бик“, ст.-исл. *kyr*, ст.-англ. *cō*, тох. А *ko*; „бик“, лат. *bōs*, ст.-ир. *bó*, ст.-в.-г. *chuo*, ст.-сл. говѣждь⁸⁹, односно индоевропската основа *g^wou-, што е име за „крупен рогат добиток“ кај индоевропските народи. За вториот дел *-ka-ra-*, /-karā/, cf. *se-re-mo-ka-ra-o-re*⁹⁰. дел од научниците мисли дека се работи за ном. еднина /-karā/, односно дека придавката треба да се преведе како „воло-главест“, односно, „со (орнамент од) воловска глава“⁹¹, а дел од нив дека овој втор елемент треба да се транскрибира како /-krās/, cf. βουκάρᾱς, односно, βούκρᾱς⁹². Проф. Е. Риш⁹³ ги поставува под прашање паралелите со глосите за εὔκρας. εὔκέφαλος и λευκόκρας. λευκοκέφαλος, заради тоа што смета дека се тоа секундарно оформени номинативски форми, под влијание на генитивот на -κρᾱτος. Μεγυτοа, како што може да се види од другите сложенки со истиот втор елемент, формите од инстр. еднина и инстр. множина, *-ka-ra-o-re*, *-ka-ra-a-pi*, кај кои е мошне веројатно документирана *-s* основата, оставаат можност да се помисли и на /-karās/ и на /-krās/. Придавката всушност се однесува на еден сад, *qe-ra-na*, кој им припаѓа на *-es/-os* основите⁹⁴, односно таа е во ном. еднина од ср. род.

ti-ri-jo-wel-e, PY Ta 641.3, Ta 641.2, /*tri-ow-esl*, /*tri-owe^hel*, сад /два сада „со три ушки“, придавка во ном.еднина и двоина, што се однесува на *di-pa/ di-pa-e*⁹⁵.

we-a-re-pe, PY Fr 1215.1, -1223.1.2 / *we-ja-re-pe*, 1205, -1217.1, 1218.1, -1255[[.2]], иако не е неверојатна идентификацијата со „виолетово мирисливо масло“⁹⁶, сепак остаува можноста оваа придавка да претставува и препозиционална сложенка⁹⁷, или пак да е оформена со некој друг прв елемент⁹⁸, за кое види подолу. Првиот елемент *we-*, /*wei-/*; возможно е да означува „љиљак“, српскохрв. „јоргован“, сп. ја покласичната сложена форма ἰέλαιον, „масло со мирис на љиљак“; притоа, формата *fεi- би претставувала полна степен од медитеранското име

89 ГАМКРЕЛИДЗЕ-ИВАНОВ, *o.c.l.*, pp. 59-60, II, 565ss; *IEW*, pp. 482-3; *DÉLG I*, p. 186.

90 Cf. A. LEUKART, *Res Mycenaee*, p. 240; E. RISCH, *SMEA* 1, 1966, p. 63.

91 Cf. E. RISCH, *SMEA* 1, pp.53-66, особено стр. 65-66.

92 Cf. A. LEUKART, *Res mycenaee*, p. 240: 'mit Rinderkopf'.

93 *l.c.* in adn. 91, p. 63, и adn. 26.

94 Види погоре во врска со ова прашање.

95 В. ги погоре цитираните дела во бел. 63,64, 65.

96 Cf. DUHOUX, *Aspects*, p. 119.

97 *Documents*³, p. 477, 590.; C. MILANI, 'Miceneo *we-*, cipriota *u-*', *Minos* XXIII, 1988, pp.147-163, посеб. 147-149.

98 E. L. BENNETT, *The Olive Oil Tablets of Pylos 1955, Supl. a Minos* 2, 1958, pp.20ff.: **/weh-aleiphes/*; E. RISCH, 'Sie Stoffadjektive auf *-ejos*, *Studies to Palmer*, pp. 309-318, посеб. 311; F. BADER, *Composition*, p.31.

за „љиљак“, f^{ioy} ⁹⁹. Вториот дел пак, *-a-re-pe/-ja-re-pe*, */-aleib^h-es/*, cf. *a-re-pa-zo-o/a-re-po-zo-o*, потекнува од коренот **leip-*, **lip-*, ст.-инд. *limpáti*, *lipuáte*, „извалкува, замачкува“, ст.- сл. прилѣпнѣти cl , λιπαρός, „мастен, угоен“¹⁰⁰ итн. Што се однесува до вокализмот на вториот елемент, во споредба со помикенскиот грчки, каде доминира нулта вокализмот од коренот, сп. μιληλιφής, διηλιφής, покрај ἑξάλειπτρον, може да се забележи дека во микенскиот е запазена полната степен од коренот како втор елемент, што е сосема ретко во помикенскиот.

*we-je-ke-a*₂, PY Sa 787. A, -791, -843, *we-je-ke-e*, PY Sa 487, -755, -758, -760, -763, -766, -767, -768, -769, -774, -[[[793]]], -796, -797, -834, -1264, -1265, 1266, -1267, -1313, *we-]je-ke-a*, PY Wa 1148.2, сложена придавка во ном. множина и двоина, којашто се однесува на колцата од запрежната кола во Пил, и која што на некој начин е спротивставена на *no-pe-re-a*₂, слично како *a-ra-ro-mo-te-me-na*<->*a-na-mo-ta*, како што одамна покажа проф. М. Петрушевски¹⁰¹. Интересно е да се спомене дека некои микенолози прифаќаат дека на пилските плочки, исто како и на кноските (сп. го таму спротивставувањето на *a-ra-ro-mo-te-me-na*<->*a-na-mo-ta*), иако со различни термини, има инвентаризација на употребливите делови од запрежните коли и колската спрема, и оние што не се за употреба (cf. *no-pe-re-a*₂). Меѓутоа, различни се предлозите на интерпретацијата на обата елемента од сложенката. Сметам дека првиот елемент *we-*, треба да се поврзе со заменката **swe*>**hfε*>*fε*> ě , како што предложи проф. Петрушевски¹⁰², а формата да се прифати како локатив сингулар, */*swey-l*. Вториот дел, пак, *-je-ke-a*, */-yeǵ^h-e^h-al*, сп. *-e-ke*, *-e-ke-e*, *-o-ko* **seǵhō*. Според К. Ј. Рејх¹⁰³, сложенката треба да се транскрибира како fεy-εγχής , и да се разбере како 'tournant autour d'un essieu du type ἑγχος'. Притоа, сложенката се наоѓа во ном. множина од ср. род.

]za-we-te-ra, KN Ga 518.a, [Gg 5637, X 658?], */kya-wet-teral*, евентуално придавка за *a-pu-do-si*, *za-we-te-ro*, KN Gg 5637.2, */kya-wet-teroil*, „овогодишен, од оваа година“¹⁰⁴, иако има и можности за хаплоглогија, односно */zaweteral**/*g^yawe[te]teral*. Вториот дел *-we-te-ro*, */-wet-tero-sl*, cf. *za-we-te*, *we-to*, сп. помик. (f)ἔτος и евентуално суфиксот *-te-ro*, */-terosl*.

99 Sp. Y. DUHOUX, *Aspects* p. 119 i adn. 308; *Minos* 14, 1975, p. 145.

100 IEW, p. 670; BADER, *Composition*, p. 35.

101 Во *no-pe-re-a*₂, *we-je-ke-a*, *ŽA IX*, 1-2, 1959, p. 284; contra, *Documents*², s.v.

102 M. D. PETRUŠEVSKI, 'no-pe-re-a', *we-je-ke-a*², *ŽA IX*, 1-2, 1959, p. 284; aliter *Études*, p. 380; *DÉLG I*, p. 388; BADER, *Composition*, pp. 27, 29.

103 C. J. RUIJGH, *Res Mycenaeae*, p. 395.

104 Cf. *Documents*², p. 593; *DÉLG IV-2*, p. 1115, s.v. τῆτες; M. LEJEUNE, *RPh* 53, 1979, p. 155; J. L. MELENA, *Emerita* 42, 1974, p. 309, *DMic II*, p. 456.

В) ПРИЛОЗИ

Во микенскиот грчки се среќаваат и два сложени прилога - прилози за време:

au-u-te, KN Od 666.b, /*au-ut-es/*, cf. Хесихиј, αὐτεῖς αὐτοεῖς, „од истата година“¹⁰⁵; Првиот дел од сложенката е заменската форма *a-u-* (*u-te*), cf. αὐτεῖς αὐτοεῖς, Хесихиј. Според Ј. Покорни сложенката е споредлива со месапската форма *atavetes*, ‘vom gleichen Jahr’¹⁰⁶, i.e. „од истата година“. Вториот пак, **-u-te**, cf. *pe-ru-si-nu-wo*, πέρυσι, περισυρός. Според R. Meister, имајќи ги предвид обете глоси на Хесихиј: αὐτεῖς αὐτοεῖς, ἀετέατᾶ τῶ αὐτῶ ἔτει γεννώμενα, може да се зборува од два аспекта: ако првиот елемент е /*au-/*, како што предложи проф. Петрушевски, може да се работи за асимилација, или пак за намерно избегнување на два /*wel*/ знака, односно, да нема нулта степен од коренот **wet-*, т. е. **ut-*. Подеднакво не е исклучено, особено за вториот елемент од сложенката, да претставува нулта степен од коренот, како што се гледа од помик. πέρυσι.

za-we-te, KN Fh 5451.a, PY Ma 225.2a, /*kya-wetes/*, „од оваа година“¹⁰⁷, cf. σᾶτες, σῆτες, τῆτες. (*za*)-**we-te**, cf. σῆτες; оваа сложенка претставува всушност, среден род од придавка, употребен како прилог, со втор дел документиран и како самостоен збор, *we-to*.

Првиот дел **za-**, <*/*kyā-/*¹⁰⁸, cf. σῆτες, τῆτες, од коренот **ki-*, заменска основа што значи „овој, оваа, ова“, сп. лат. *ci-trā*, *cis*, ст.-прус. *schis*, лит. *šis*, ст.-сл. *съ*, „овој“, *си-ць*, „тоιοῦτος“. Во помикенскиот грчки сложенката *σῆμερον*, *τῆμερον* <**ky-ā*-*μερον* се зема како форма по аналогича на која би можело да се разбере оформувањето и првиот елемент од сложенката *σῆτες*¹⁰⁹. Во поново време во помикенскиот грчки се среќава и формата *σᾶτες*¹¹⁰. Според мислењето на Ј. Покорни¹¹¹, имало и проширена форма од заменската основа, т.е. **k(i)-yo-*, за која тој верува дека се јавува како прв елемент од сложенката *σῆμερον*,

105 М. Д. Петрушевски и П. Хр. Илиевски; *ŽA VIII*, 1958, p.277; *Interpretation*², p.489; aliter *Mémoires II*, p. 224; J. L. MELENA, *Studies*, p. 40 и др.

106 Cf. SCHWYZER-DEBRUNNER, *Gr. Gr. I*, pp. 613 f.; *IEW*, pp. 73-75.

107 М. Д. PETRUŠEVSKI, ‘Révision de la transcription des syllabogrammes *17(za), *74(ze), *et *79(zu?)’, *Colloquium Neuchâtel*, 259-265; *Interpretation*², pp. 36ff., 465; κιάτες; E. RISCH, ‘Les consonnes palatalisées dans le grec du IIe millénaire et des premiers siècles du Ier millénaire’, *Colloquium Neuchâtel*, 267-281; A. BARTONŬK, *Tractata Mycenaea* p. 42 и др.

108 *Interpretation*², pp. 22, ; M. D. PETRUŠEVSKI, ‘*wa-na-so-i* et le problème de la palatalisation en grec mycénien’, *Acta Mycenaea II*, pp. 122-138, посебно 125-126; *Phonétique*², pp. 109-110.

109 *GEW II*, p. 895; C. J. RUIGH, *Études*, p. 49; *Res Mycenaea*, p. 395.

110 Sp. C. BRIKHE, *Atti Roma-Napoli*, 1991 (во печат).

111 *IEW*, pp. 609f.

τήμερον¹¹². Ако го прифатиме мислењето на Х. Фриск, М. Лежен и К. Ј. Рејх¹¹³, тогаш, заради вака формираната сложенка во микенскиот би се наметнала и претпоставката за егзистирање на една до денес недокументирана сложенка */za-ma-rol/ или сл. Во вториот дел *-we-te*, */wetes/*, веројатно се содржи *es*-основата од именката соодветна на помикенската (f)έτος, сп. и *we-to*, (во номин. еднина). Зборот е со позната индоевропска етимологија, изведен од коренот **wet-*, како што може да се види од споредбата со формите од другите индоевропски јазици, како на пр. хет. *uett-*, „година“, ст.-инд. *vatsá-*, „година“, согд. *wtc-nyu*, „стар“, лат. *vetus*, „стар“, ст.-слов. *вѣтъхъ*, „стар“ итн¹¹⁴.

Од погоре обработениот материјал може да се види дека во микенскиот грчки, како впрочем и во другите индоевропски јазици (се разбира, на оној материјал што ни останал од него, а тоа е главно терминологијата од техничкиот речник и сакралниот живот), кај сложенките - апелативи доминираат први елементи кои се главно автентични **основи од имиња**. Според тоа, микенскиот грчки има заеднички одлики со индоиранската група јазици (како и со помикенскиот грчки). Најмногубројни меѓу нив се именките, за разлика од другите имиња - заменките, придавките и броевите, или пак неодделливите први елементи, претставени со негацијата *a(n)-*, *nō-*. Исто така, иако некои од првите елементи од сложенките би можеле да бидат прифатени во категорија различна од погоре прифатената, тоа суштински не би влијаело на распоредот по однос на приматот - тој секако им припаѓа на именските основи, што се подразбира и од карактерот на документите.

По однос на сврзувачкиот вокал, оној со кој се поврзуваат двата елемента најраспространетиот е *-o-* по аналогија на *o-* основите, документирано во определен број индоевропски јазици (сп. ἄκτιό-θρον (ἄκτων), , лат. *homi-cida*, гот. *guma-kunþs* „машки род“), може да се заклучи дека со самото тоа што прв дел од сложенките се главно основите од имиња, не може да стане збор за сврзувачки вокал како правило - има само ретки исклучоци, каков што е на пр. оној со *e-ke-ro-go-no*.

За вториот дел од сложенките може да се каже дека често покажуваат промени на основата, или аблаутни степени, или, пак, претставуваат коренски дел проширен со соодветни суфикси. Ретко како втор дел од сложенката се среќава и по некоја сложенка, која веќе претставува интегрална целина.

112 Да беше така, формата во микенскиот веројатно ќе гласеше */zo-we-te/.

113 Сп. ги делата и местата цитирани во белешките 71 и 72.

114 Гамкрелидзе- Иванов, II, р. 783.

SUMMARY

Margarita BUZALKOVSKA-ALEKSOVA

ON POSSESSIVE COMPOUND APPELLATIVES IN MYCENAEAN GREEK

The subject of this paper are compound appellatives (out of prepositional compounds) in Mycenaean Greek, which may be probably or possibly classified as possessive compounds.

First of all, according to their morphological characteristics, the compounds are classified into three main subgroups: a) compound substantives b) compound adjectives and c) compound adverbs.

The analysis of compound components (from etymological, morphological and semantic points of view) leads to the conclusion that only two of them present compounds themselves, cf. *e-ke-ro-*, *len-khēr-o-l* in *e-ke-ro-qa-no*, *len-khēr-o-k^woino-i/-o l* and *-a-pu-ke* in *l-am-puk'ēl*, *a-na-pu-ke*, *lan-ampuk'ēl*, but because they are also probably documented as separate words, as compound components they have obviously been accepted as unique terms.

The first parts of the compounds show the final vowel/consonant of the stem or of the root (cf. *qe-to-ro-*, *po-ru-*, *ti-ri-*) except *-o-* in *e-ke-ro-qa-no*, *len-khēr-o-k^woino-i/-o l*; elision of the final vowel before the initial vowel of the second component is also present - cf. *ka-ka re-a₂*, (besides the problems with the way of presentation) *<*/ka-k(o)-a-re-a₂ l*.

Parts of compounds show different ablaut grades of roots/stems: zero-grade of the stem: cf. *qe-to-ro-*, */k^wetro-/: to-*, */tor-l*, */ti-ri-l*, */tri-l* or *e*-grade in *-pe-zal -o*, *<*/-ped-yh₂ /-yr l ↔ o*-grade, cf. *-po*, *l-posl* : *-po-de*, *l-podwl*: *-po-pi*, *l-poppi*.

Stems of second parts often show replacement, so that the final vowel differs either because of the change of gender (in the adjectives), or because of ablaut grade in some of the compounds. Suffixes are also added to the root, if it presents a second element of a compound.

From the detailed analysis it is obvious that possessive compounds in Mycenaean Greek have much in common with those in other IE languages, as well as with Post-Mycenaean Greek compounds, but, being an integral part of composition in Mycenaean Greek, that they also have their own peculiarities.